

charitatem; tum ratione precepti Ecclesiastici quo prescribitur modus honorandi Deum diebus festis, scilicet audiendo Missam. Semper peccatum est non habere attentionem tempore orationis. Laicus, qui ex laudabili consuetudine recitat Breviarium, peccat si voluntariis distractionibus sit obnoxius: Clericus, in facris omnibus constitutus vel habens Ecclesiasticum Beneficium, peccat & ipse si absque attentione pensum Breviarium persolvat. Laicus non peccat mortaliter, si voluntarias patrius distractiones notabilis temporis mora in Breviarii recitatione; peccat vero lethaliter parvulus Clericus in simili casu. Si querat Anonymus, cur Clericus reus mortalis culpe, non item Laicus? Respondeo; quia Clericus ad officii recitationem tenetur; laicus non tenetur. Id ipsum de illo dicendum est qui Missam audit Dominicus ac festis diebus cum affectu ad peccatum mortale, & de illo qui alius profectus diebus cum eodem ad culpam affectu Missam audit. Uterque peccat, primus autem gravius peccat ratione precepti.

Secunda Anonymi difficultas respicit absentes, qui participes esse possunt Sacri Sacramenti Missae. (1.) Absentes, inquit ille, aequae praesentes, si vigilent, si dormiant, si quid aliud agant, imo etiam si mortaliter peccent, partem habent in Sacrificio Missae tanquam adherentes & tanquam visibiles. Ergo in celebratione ejusdemque Missae, juxta P. Alexandrum, rei constitutus peccati mortalis, quia indigne obtulit sacrosanctum hoc Sacramentum. Omisit num mortale peccatum sit Missam audire Dominicus ac festis diebus cum affectu ad peccatum mortale, seu in statu impenitentiae, cum id decisum non habeamus a P. Alexandro qui solummodo dicit esse grave peccatum, graviter peccat: Respondeo, fideles omnes partem habent in Sacrificio Missae, quando digni sunt qui de eodem participant. Si quidem Sacramentum istud non est propitiatorium nisi illi, qui vero corde & recta fide ad Deum accedunt contriti & penitentes, implorantes ipsius misericordiam per merito Jesu Christi. Deus is propitius est, pro quibus hoc sacrificium offertur, vel eidem praesentes assistunt, si praesentem recitas dispositiones, & illis gratiam ac donum penitentiae concedit, & dimittit eorum peccata, etiam gravissima. Doctrina huic contraria error est, quem Tridentinum Concilium (2.) damnavit his verbis: *Sacramentum istud vere propitiatorium est, per ipsorum fieri, ut si cum vero corde & recta fide, si cum metu ac reverentia contriti ac paenitentis ad Deum accedamus, misericordiam consequamur & gratiam in auxilio opportuno. Hujus quippe oblatione placatus Dominus, gratiam & veniam penitentiae concedit, crimina & peccata etiam insignia dimittit.* Enormiter igitur errat, qui cum Anonymo affectu, absentes aequae ac praesentes, si dormiant, si vigilent, etiam affectum habeant ad peccatum mortale, partem habere in Sacrificio Missae tanquam adherentes, & visibiles.

Si Rex ex nimia misericordia per litteras reale ius constituit, ut ad suos pedes procumbere, veniam spem eidem peccatis, impropitiam etiam gratiam; & proditor iste novum crimen ejusdem naturae perpetrare velit, & occultas prodiones cum hostibus Regis jam moliretur eodem ipso tempore, quo respicientiam mentiretur; nonne reus esset alterius criminis? Si Rex pravam ipsius voluntatem deprehenderet, nonne contumeliam hanc severioribus suppliciis dignam conferret? Sic porro se habent qui Missam audiunt cum affectu ad peccatum mortale, absque ullo affectu penitentiae. Rei sunt laesa divina Majestatis. Deus infinita sua bonitate eidem permittit, ut accedant ad implorandam suam misericordiam in sacrosancto Missae Sacrificio: eidem spem tribuit divina gratia per merito pretiosi sanguinis Jesu Christi. Hinc est, quod fideles Missae praesentes, propria peccata confitentur Deo, Beatae Virgini Mariae, Omnibus Sanctis, & universae Ecclesiae representatae in sacerdote, cum dicit *Confiteor*. Qui externe Dei misericordiam deprecatur, qui externe veniam petit, & in corde semper fovet affectum ad peccatum, nonne Deo illud? Nonne Jesu Christo contumeliam facit? Nonne similis est Iuda, qui osculum delitit Filio Dei ut illum traderet, & daret in manus inimicorum ejus? Nonne imitatur Judaeos, qui coram Jesu Christo gressabant vultum ejus confutendo, & alapis eum percutendo?

Tertia difficultas Anonymi vertitur circa viam quam imit P. Alexander, ut tum relaxationem evitet, tum excessum. Asserere, nullum esse peccatum Dominicus ac festis diebus audire Missam absque ullo penitentiae affectu, imo cum affectu ad peccatum mortale, est opinio laxa in genere morum. Asserere e contra, esse

peccatum mortale praesentibus diebus Missae interest extra statum gratiae, est opinio in Morali nimis severa. Hinc P. Alexander mediam inter utramque sententiam docet, videlicet eos, qui Dominicus ac festis diebus Missam audiunt cum affectu ad peccatum mortale, peccare graviter, quia eas non praesentem dispositionem qua requiruntur in eo qui participes esse vult Sacrosancti Sacramenti, quod non est propitiatorium, nisi veris penitentibus; Deus enim eorum non miseretur qui in impenitentia veniunt.

Ab, inquit Anonymus, quis facultatem dedit P. Alexandro severi plus & minus in dispositionibus eorum qui offerunt Sacramentum Sacrificii; & dispensandi cum aliquibus ab obligatione acquiriti statum gratiae dummodo dimittant affectum ad peccatum? Ubi nam natus est hinc agendi ratio nem?

Respondeamus, hanc agendi rationem P. Alexander natum fuisse in Concilio Tridentino, quod obligat fideles Presbyteros qui celebrant, & immediate offerunt Sacramentum Sacrificii, & fideles sacramentaliter communicantes, ad statum gratiae. (3.) Fallum est, nihil super re pro Laicis prescriptum fuisse, & obligationem relinquendi affectum ad peccatum mortale proaudienda Missa prout operatur, ignorant esse Ecclesiae. Doctrina Concilii Tridentini (4.) & dispositiones quaeritur in fidelibus ut Sacrosanctum Missae Sacramentum ipse sit salutare, satis superque ostendunt saltem spiritualiter in Missa communicare, *Spirituali affectu; & optate Sancta Synodus, ut Sacramentali etiam Eucharistiae perceptione communicarent non solum ac a primis fidelibus olim fieri consoverat. Quis porro absque errore & impietate asserere potest, eos qui habent affectum ad peccatum mortale, spiritualiter communicare, & adherere Jesu Christo?*

Nec inde sequitur, ut infere Anonymus, dehortandos esse fideles qui affectum servant ad lethalia, ab audienda Missa Dominicus ac festis diebus; imo potius horrandi sunt, ut pravum hunc affectum abiciant, veniam a Deo petant, & sincero corde proponant emendationem vitae. Peccator non est liber ab onere audiendi Missam diebus festis; tenetur Sacrum audire, ut faciat satis pro peccato Ecclesiae; temeretur autem Sacrosancto Sacrificio adesse in spiritu humilitatis & penitentiae, cum devotione & timore, corde contrito & humiliato. Non sufficit illi peragere, quod Deus & Ecclesia precipiunt; sed fieri debet ut operetur, ut pharisaeus utat Concilium. Deus & Ecclesia non precipiunt solummodo externam actionem, vel literalem praecipi observantiam, sed volunt, ut ipse praecipi spiritum & substantiam. Non tenetur simpliciter Deum adorare, sed adorare eum debemus in spiritu & veritate. Praecipit nobis Deus Sacramentum, non externum simpliciter & visibile, sed internum & invisibile cordis nostri, quod adumbratur in Sacrificio externo, ut loquitur S. Augustinus: (5.) *Sacramentum visibile invisibile Sacramentum, id est; Sacramentum signum est. Non aliter visibile Sacramentum offerendum esse novimus, quam illi, cujus in cordibus nostris invisibile Sacramentum nos ipsi esse debemus. Non peccat qui Missam Dominicus ac festis diebus audit; sed peccat graviter qui eam audit absque dispositionibus necessariis pro sanctificatione horum dierum, qui assignati sunt tum divino cultui, tum propriae ejusque fideles sanctificationis per virtutem & applicationem Sancti Sacramenti. Non peccat qui in Pascha communicat; e contra peccat lethaliter qui non communicat; & novum peccatum mortale committit ac sacrilegium qui communicat indigne. Qui Missam audit diebus festis cum affectu ad lethalia, non committit tam grave peccatum, nihilominus peccat graviter.*

Nec inconvenientis est, imo pastoralis Parochorum sollicitudini incumbit, docere gregem suum has veritates, & in Confessione interrogare eos qui veritates has ignorant, utrum Dominicus ac festis diebus Missam audierint in statu lethali peccati, quin a Deo veniam petent, & sincero corde proponerent emendationem vitae.

Ignorantia ac malitia Anonymi omnem excedunt modum: Sequitur, inquit ille, (6.) prohibendos esse ad audiendo Sacro non solum diebus profectis, sed etiam festis diebus eos omnes, qui ob affectum ad peccatum nequeunt percipere communionem Eucharisticam. Hinc illatio haud recte deducitur. Ut quis inculpate Missam audiat, non requiritur quod sit in eo statu,

(1) Diff. p. 28. (2) Sess. 22. c. 2. (3) Sess. 13. c. 8. (4) Sess. 22. c. 2. & c. 6. (5) Lib. 10. de Civitat. Dei c. 5. & c. 19. (6) Diff. p. 27.

statu, in quo sacramentalem Communionem possit percipere, videlicet sumere Corpus Christi Domini in Sacramento Eucharistiae: non est absolute necessarius status ille gratiae, qui requiritur ad digne communicandum. P. Alexander nonquam hanc protulit propositionem, quemadmodum Anonymus calumniatur. Requiritur autem, ut qui Missam audit, sit absque affectu ad peccatum, & penitentiae spiritum induat.

Altera illatio, quam Anonymus (1.) deducit ex doctrina P. Alexandri, multo magis inepta est. Sequitur, inquit ille, quod si quibus denegata fuit absolutio, nec Paschatis die, nec duobus sequentibus poterit Missae interesse: hinc tenebuntur e Pascha exire. Ulterius, qui absolutioe donatus non fuit, ne uno quidem temporis momento poterit in Ecclesia permanere, postea quod aliquid Missae ibidem celebratur; ideoque, si nolit novum lethale crimen committere, debet statim ac a tribunalibus penitentiae recedit, quum citissime, ac si esset excommunicatus, ab Ecclesia exire. (2)

Anonymus ignorat jam statum quaestionis; hinc opus est iterum illum exponere, si tamen valet eundem percipere. Ut quis recte Missam audiat, non requiritur status gratiae juxta doctrinam P. Alexandri; sufficit quod sit in statu penitentiae, & absque affectu ad peccatum mortale; insuper habet dispositio non est absolute necessaria ut quis satisfaciat praeccepto, illudque adimpleat literatur, sed requiritur ut praeccepto satisfaciat, ne scilicet Deus de nobis id proferat, quod per Hianam dicit de Hippocrite: *Populus hic labit me honorat; cor autem eorum longe est a me.* (2) II, quibus a Confessione denegata fuit absolutio die Paschatis, debent in Ecclesia permanere, ut Missae ac Officiis Divinis intersint; ac permanere debent cum dispositionibus publicis penitentiae. (3) Debent ius crimina detestari, & illorum contritionem fatemur imperfectam concipere, Deum orare, ut virtute pretiosi sanguinis Filii sui hanc contritionem perfectam efficiat, gemens elere, se indignos putare qui ad Sacram Mensam accedant, imo qui & oculos elevent ad altare, agnoscere bonitatem ac indulgentiam Ecclesiae, qua patitur eos in Templis degere, & interesse Sacris Mysteriis, & si olim peccatores a Templis ejiceret, & publica penitentiae adligeret; tacet corde contrito ac humiliato dicit: *Deus meus esto propitius mihi peccatori.* Debent cor sursum elevere ad Deum, ut una simul altare sic & viciniam; debent reconciliantem cum Jesu Christo imire, eidem offerendo sacrosanctum Missae Sacrificium, quod est Sacramentum propitiatorium, in quo scilicet offertur, & a sacerdote offertur pro remissione nostrorum peccatorum. Debent eidem offerre Sacrificium laudis accensum igne charitatis, quae inquires delet, & corda purificat. Docet hoc omnia S. Augustinus his verbis. *Cum ad solum (4.) sursum est, ejus est altare cor nostrum, ejus Unigenitum cum Sacerdote placamus. . . . Et suavissimum adolemus incensum, cum in ejus conspectu pro sanctorum amore flagramus: Et dona ejus in nobis, nosque ipsos rogemus et redamur. . . . Et sacrificamus hostiam humilitatis & laudis in ara cordis, igne fervida caritatis.* Quod eorum cor nondum simile est altari, in quo Sacerdotes adolebant incensum in templo Dei, si nondum charitate fervent; similes saltem sint altaribus victimarum, offerant cor contritum, lacrymas fundant & immisceant cum sanguine agni qui tollit peccata mundi, immolent ante altare affectus & cupiditates quae dormiantur, dicentis cum Sancta Judith *Deus in hac hora (5.) Firmiter proponam vitam emendationem, & bonam penitentiam statim incipiam, quam proficiatur reliquo vitae tempore. Nam visis Christiani, perpetua penitentia esse debet; ut loquitur Concilium Tridentinum. (6)*

Nec dici potest, hoc Christianae Moralis principium esse recitacionis adventitious, quoniam eruitur ex Sacris Scripturis, & ex Sanctis Patribus. Cardinalis Bellarminus in expositione Orationis Dominicae dicit, quod qui eam recitat cum affectu ad mortale peccatum, videlicet qui non exoptat a Deo gratiam conversionis, nec eam petit ex toto corde, led labit solummodo orat, vel ex habitu, vel ut videatur ad hominibus, non solum nihil a Deo impetrat, sed insuper per ejus oratio fit in peccatum, quia vere in singulis petitionibus mentitur. *Non solum nihil impetrat, sed etiam ejus oratio fit in peccatum, cum in singulis petitionibus mentitur. Quomodo dicere potest Nat. Alex. Opusc.*

Nec dici potest, hoc Christianae Moralis principium esse recitacionis adventitious, quoniam eruitur ex Sacris Scripturis, & ex Sanctis Patribus. Cardinalis Bellarminus in expositione Orationis Dominicae dicit, quod qui eam recitat cum affectu ad mortale peccatum, videlicet qui non exoptat a Deo gratiam conversionis, nec eam petit ex toto corde, led labit solummodo orat, vel ex habitu, vel ut videatur ad hominibus, non solum nihil a Deo impetrat, sed insuper per ejus oratio fit in peccatum, quia vere in singulis petitionibus mentitur. *Non solum nihil impetrat, sed etiam ejus oratio fit in peccatum, cum in singulis petitionibus mentitur. Quomodo dicere potest Nat. Alex. Opusc.*

Pater noster, quoniam renuit esse Dei filius? Quomodo potest dicere *Sanctificetur nomen tuum*, si absque intermissione blasphemet nomen Dei? Quomodo dicere potest *Adveniat Regnum tuum*, si adventum Domini summo opere timet? Quomodo dicere potest *Fit voluntas tua*, si semper propriam voluntatem facit, & nunquam voluntatem Dei? Anonymus num audebit novitatis in materia Morum acculare piissimum ac doctissimum Cardinalem Bellarminum? Num dicit, *Illustrissimus Episcopus incubat* (siquidem non secus ac praceptorum Episcopi Discipulus sic se gerit episcopus) vel per se vel per alios ad examen revocare hoc novum Moralis Theologiae principium ad haec usque tempora Casuistis profectus ignotum? Num dicit, non sine gravi insultu erga sapientissimam & celeberrimam Academiam Parisiensem, hanc quaestione promereri accuratum & diligens examen aequae ac librum Monialis Mariae de Agra, pro cuius examine pluries simul convenerunt Socii Sorbonici & innumeras habuerunt hac de re disputationes? Num dicit, ex hoc principio gravissima sequi incommoda, & si verum sit, oportere iis omnibus qui non optant suam conversionem, nec eam toto corde petunt, prohibere recitationem Orationis Dominicae, quoniam eorum oratio verteretur in peccatum? Dicit ne potest non requiri eas dispositiones, & alienationem a peccato pro salutari Missae audicione, praesertim Dominicus ac festis diebus, qua requiruntur pro recitatione Orationis Dominicae? Si Anonymus responderet, doctrinam Bellarmini circa Orationem Dominicam novitatis notam non praesere, quia ex Patribus Ecclesiae eam deproposuit, doctrina P. Alexandri circa dispositiones necessarias ut quis cum fructu Missam audiat, eandem ob causam novitate non laborat. Doctor iste in sua Theologia Dogmatica & Morali nihil novi docet, sed ea tradit, quae didicit ex Sacris Scripturis, ex Patribus Ecclesiae, ex Conciliis ac Summis Pontificibus, ex Sanctis Thoma, Raymundo, Antonino, & Carolo Borromeo. In sola methodo & stylo novitatem reperis; hinc partes Doctoris Catholici quae pascis designavit Vincentius Lyrensis, inquis: *Ut cum dicitur novum, non dicit nova.* P. Alexander perfectissime dixerit.

Calumniantem autem indoctum, & temerarium, proindeque poena dignum se prodit Anonymus, cum asserit, hanc doctrinam esse doctrinam Jansenistarum. Criticatio hac innumeros laedit Episcopos & Doctores, qui tenent praesentem doctrinam. *Moralis Christiana super Pater*, si fides Anonymo, est liber Jansenistica laebe infectus, quem oportet e fidelium manibus eripere, quia evincit, debere fideles Sacrosancto Missae Sacrificio interesse in spiritu penitentiae; & a Sacramentali culpa suis inquinari. Quiaque Galliarum Episcopi, (7) & septem Doctores Sorbonici, qui sunt approbationis calculum egregio huic operi addiderunt, erant omnes Jansenista. Cardinalis Bona tum pietate, tum eruditione conspicuus erat & ipse Jansenista, quoniam eundem librum approbaverat, imo ejus elogium his verbis concinnaverat. *Haec est vera Moralis Jesu Christi non ex censuris quibusdam virulis exhausta, sed ex puris fontibus Sacrae Scripturae ac SS. Patrum, quam incessanter meditari debent quicunque pie vivere volunt in Christo Jesu (8).* Rupeleus Ecclesia est Jansenistarum erroribus imbuta, quoniam Collationes Ecclesiasticae hujusmodi Diocesis tradunt eandem doctrinam circa dispositiones mentis & cordis qua necessariae sunt ne quis indigne intersit Sacrosancto Missae Sacrificio. Anonymus nec Dei iusticiae timet, nec hominum, quoniam vaga Jansenismi accusatione detrahit de fama Doctoris, qui in omnibus fidei Operibus impugnat omnes propositiones Jansenii Episcopi Irenensis, praedammatas per Constitutiones Summorum Pontificum, coequae lethali culpa reos facit, qui ex oblatione renuntit scribere Formulario a S. Sede praescripto. Est Innocentius XII, qui prudentia non minus quam pietate caeteros omnibus Apostolicis virtutibus praefulgens Universam Dei Ecclesiam moderatur, in suis Constitutionibus in forma Brevis ad Episcopos Belgii Hispaniae, & ad Doctores Lovanienenses directis, expressit vetet traducere veluti Jansenistas eos, quos iudicet non constat propugnasse damnatas propositiones Jansenii, quae in ejus libro *Augustinus* occurrunt; etiam Illustrissimus Archiepiscopus Parisiensis id ipsum praesertim in suo Edicto & Instructione Pastoralis, qua damnat librum, cui titulus, *Expositio fidei circa gratiam & praedestinationem*: nihilominus Anonymus ejusque affectu ex politica ab ipso Satana tradita ut extendat imperium suum, eos omnes conclamant Jansenistas, qui laxiorum Casuistarum errores impugnant, &

(1) Ibid. (2) Matth. 23. (3) Luc. 18. 13. (4) Lib. 1. de Bonis operibus, c. 6. petitione 5. (5) Lib. 3. Sect. 3. art. 4. punct. 2. (6) Cap. 53. 54. 55. 56. & 57.

(7) Lib. 10. de Civ. Dei c. 3. (8) Judith 23. 9. (9) Lib. 3. Sect. 3. art. 4. punct. 2. (10) Cap. 53. 54. 55. 56. & 57.

privare in obsequium & obedientiam Christi Domini? Idololatram tandem graviter Deo irrogat injuriam quam Atheiſmus; Sicuti qui e Trono Regem suum deturbat, et ejus loco ad illam dignitatem evehat alium ex illius subditis, gravius crimen committit p[ro] illo, qui Regi non deferret honorem Majestati debitum, qui eum non agnoscit, vel oculos claudit ne agnoscat. Idololatram committunt veritatem Dei in mendaciam, et colunt ac servant creaturam potius quam creatori, ut inquit Apostolus. (1) Hinc quia honorem soli Deo incorruptibili debuit transferunt ad imaginem hominis corruptibilis, ad aves, bestias terre, reptilia, vel aliquam aliam Creaturam, nonne sunt suo Deo in hoc mundo? (2) Idololatram, inquit Tertullianus, est crimen principale generis humani. Est reatus summus saculi, & comprehendit malitiam omnium peccatorum, propter quod Christus venturus est judicare homines. Principale crimen generis humani, verba sunt prelati Scriptoris, (3) summus saculi reatus, tota causa quidam Idololatram, S. Gregorius Nazianzenus ait: (4) Omnium malorum extremum ac primum est Idololatram cultus.

Constat satis superque ex his, quibus alia requiruntur, Anonymum ex eorum numero esse, de quibus Apostolus (5) ait: Conversi sunt in vaniloquium, volentes esse leges Doctores, non intelligentes neque que loquuntur, neque de quibus affirmant.

CAPUT XIII.

De fide Myſteriorum SS. Trinitatis, & Incarnationis Jeſu Chriſti, neceſſaria ad ſalutem.

CHRISTUS Dominus post ultimam cenam Deum Patrem orans pro propria sui ipsius glorificatione, sic eum alloquitur: [6] Hec est enim vita aeterna; ut cognoscant te solum Deum verum, & quem miſiſti Jeſum Chriſtum. P. Alexander [7] super relatis Christi verbis statuit sequentem regulam, que respicit necessitatem fidei. Fides explicita Incarnationis Domini nostri Jeſu Chriſti sub lege gratiae neceſſaria est ad salutem omnibus & ſingulis hominibus, cum neceſſitate precepti, tum neceſſitate medi. Deinde loquitur in eodem sensu de fide expressa ac distincta Myſteria SS. Trinitatis.

Regule istae inmittunt verbo Dei, necnon auctoritati S. Augustini & S. Thomae, quibus Ecclesiae columnis firmiter adeo adhaeret P. Alexander, ut nullo pacto valeas eum ab illis separare. Quamvis igitur fronte audeat Anonymus [8] asserere, hanc propositionem esse Lutheranam? Satis innoteſcit, praefatam propositionem eorum tantummodo comprehendere, qui rationis usum jam sunt affecti; & in propositione tam perspicua nulla opus est exceptione. Apostoli, & ipse Christus Dominus, quorum divina verba P. Alexander exſcripſit, nulla exceptione uti ſunt; eorum loquendi formulas imitari debemus: temerarium ac impium est iidem contradicere, & super eorum oraculis vitiligationes adfringere. SS. Augustinus & Thomas nec vitiligant; nec alio pacto se gerunt Theologi. Cur igitur audeamus nos diverso pacto loqui, ac Christus locutus est? Christus, qui est aeternam verbum Patris, nonne probe callet verum ac proprium loquendi modum? Sicut Moyses exaltavit serpenſem in deserto, inquit ille, [9] ita exaltari oportet filium hominis, ut omnis qui credit in ipsum, non peccet, sed habeat vitam aeternam. Qui credit in eum, non judicatur, qui autem non credit, sem judicatus est, quia non credit in nomine Unigeniti filii Dei. Apostolus ignorabatne verum ac proprium loquendi modum? In fide vero, inquit ille, [10] filii Dei, qui dilexit me, et tradidit semetipsum pro me. Non judicatus [11] me scire aliquis inter vos, nisi Jeſum Chriſtum, & hanc crucifixum.

Ratiſtus furſus ac mutus, de quo loquitur Anonymus, [12] non nisi difficillime intrui potest de hisce Myſteris prout requiritur ad expressam & distinctam eorum fidem. Deus impossibilia non jubet. Qui hanc fidem habere nequeunt vel propter mentis imbecillitatem, ut fatui; vel ob defectum corporis, ut is qui furſus est simul ac mutus, salvantur per Sacramentum fidei, videlicet per Baptismum, ut docet S. Augustinus, vel per generalem fidem quam habent de Deo, de suis Myſteris, de ejus promissis ac judiciis, prout habere possunt per ipsius gratiam, & per intelligentiam quam percipere possunt

[1] Rom. 1. 25. [2] Ephes. 2. 12. [3] Lib. de Idololat. c. 1. [4] Orat. 38. [5] 1. Tim. 1. 7. [6] Joas. 17. 3. [7] Tom. 9. c. 25. art. 8. pag. 202. [8] Pag. 31. [9] Joas. 3. 14. 15. 18. [10] Galat. 2. 20. [11] 1. Corint. 2. 2. [12] Pag. 32. [13] 1. Joan. 2. 29. [14] In quest. disput. [15] S. Auguſt. lib. 1. de adulter. conjug. c. 26. & 28. [16] Conc. Carth. 4. c. 76. [17] Arauſicani. 7. c. 17. [18] Toletan. 12. c. 2. [19] Tom. 9. c. 2. art. 37. p. 178. [20] Jerem. 17. 5. [21] Jacob 1. 17.

„ Fallitur igitur gravissime Ecclesiae, inquit Anonymus, [1] dum quotidie Sanctam Virginem sic alloquitur: Es spes nostra, salve. “

Opera pretium erit hoc loco exponere fidelibus verum sensum hujusce Orationis, aliarumque hujusce generis precum, quas fideles ex Ecclesiae praescripto recitant. Mariam Virginem appellamus spem nostram figurato loquendi modo, quia speramus obtinere a Deo gratias & beneficia per Mariae intercessionem. Solus Deus est gratiarum auctor & supremus dispensator, ac fons; & per Mariam, veluti per canallem, ad nos pervenit. Per se ipsa Virgo nihil potest; verum multo pluram quam ceteri Sancti potest eadem Maria per meritum Jeſu Chriſti, a quibus ejus intercessio totam vim suam habet. Omnes gratias omniaque sua privilegia recognoscit beatissima Virgo a Divina Misericordia; quae tam praefestimavit ab omni aeternitate, ut esset Mater filii sui Unigeniti. Respexit Deus humilitatem ancillae suae, & fecit ei magna qui potens est. Hac caelestis sponsa semper incolit tinxit super dilectum suum. [2] Nullum habemus validiorem mediatorum Maria Virgine apud Jeſum Chriſtum summum mediatorem nostrum: [3] Advocatum habemus apud Patrem Jeſum Chriſtum, qui est victima propitiacionis pro peccatis nostris: habemus advocatam apud Jeſum Chriſtum Sanctam Virginem ejus Matrem. Materna charitate & dilectione pro nobis ipsa intercedit; non est solus Chriſti mater, sed est insuper mater omnium nostrum. Est virgo & mater secundum spiritum, & secundum carnem; verum non est Mater Salvatoris nostri secundum spiritum, quoniam ipsa orta est spiritaliter ex alio per fidem, quae creditur in eum tamquam suum ac omnium hominum Redemptorem. Corporaliter seu secundum carnem, mater est Jeſu Chriſti patris nostri; & spiritaliter seu secundum spiritum est Mater Membrorum Chriſti, videlicet hominum, quia sua charitate cooperationem suam praestitit & ipsa naturaliter in ipsa Ecclesia. ut explicat S. Augustinus. [4] Nobis igitur est admodum utile sanctam Virginem invocare in omnibus nostris necessitatibus, & in particulis nostris. Debemus eam speciali cultu honorare, praeter ceteros Sanctos, ob eximiam suam excellentiam, & ob divinam maternitatem; non possumus autem Sacrificium ei offerre, etsi ejus memoriam honoramus ante omnes Sanctos in Sacrificio Missae, quod quotidie in Altari Deo offerimus. Maria in honore sit, Dominus adoratur; inquit S. Epiphanius contra Collyridianos, qui Virgini placenta offerbant in sacrificio per ministerium Deo-votum ejus. Sicuti Virginem non possumus adorare, sic neque spem nostram in ea ponere possumus. Credimus, Sanctam Virginem esse gratia plenam, esse Sanctuarium innocentiae, thesaurum sanctitatis, nullo peccato fuisse inquinatam, contrivisse caput serpentis per Jeſum Chriſtum filium suum, esse Dei Matrem, esse Virginem perpetuam, ante partum, in partu, & post partum, intercedere pro nobis apud Deum, nobis summo modo utile esse illam invocare in nostris necessitatibus; verum in ipsam non credimus. Hinc speramus, & expectamus a Deo per intercessionem sanctae Virginis Mariae vitam aeternam, & omnia media, quae nos ad aeternam vitam possunt perducere. In ista autem spem nostram ponere non debemus, sed in Deo, ac Jeſu Chriſto ejus Filio unico, Salvatore nostro, qui vult nos exspectare omnia a seipso per validam Mariae intercessionem. Sic est voluntas ejus, qui totum nos habere voluit per Mariam. [5] Christus Dominus est omnipotens mediator pro nobis apud Patrem; Maria Virgo est advocata nostra apud Filium. Non dubitamus, quin eam Filius exaudiat. Hac est peccatorum scala, hac est tota spes mea, tota fiducia mea, cum Christum nequeat Pater, & Mariam nequeat Christus non exaudire. Exaudiet matrem Filium, & exaudiet Filium patrem. Hac peccatorum scala, hac mea maxima fiducia est, hoc totum spem meae. Nec dividimus nos spem nostram inter Deum ac Virginem, cum per ejus intercessionem ad Deum confugi-mus; sed hac Virgine intercessio nobis scala est, qua ascendamus ad Deum, ut inquit S. Bernardus. In hoc porro sensu Ecclesia vocat sanctam Virginem spem nostram. Si Anonymus, ceterisque sana doctrinae hostes, spiritum divisonis gerunt, & partem unam honorum operum Deo tribuere solent, partem aliam humanae voluntati, partem unam cordis ac vite hominis Jeſu Chriſto concedunt, partem aliam mundo, illique praefatam operi accommodatissime devotionis que flare optime potest cum regulis ac doctrinis corruptis saculi: si tan-

dem partem eorum honorum, quae speramus, a Creatore ac Salvatore expectant, partem a Deipara Virgine Maria; P. Alexander, ique omnes qui sequuntur principia S. Augustini, ac S. Thomae, & doctrinam Ecclesiae, exclamant in omnibus praefatis circumstantiis: Terum Deo detur. [6]

CAPUT XV.

De Dilectione Dei.

Sicuti periculosiores morbi ii sunt qui cor immedie afficiunt, sic periculosiores in Morali errores sunt illi, qui recta petunt obligationem elicendi frequenter actus dilectionis Dei; quia amor iste est veluti cor hominis Christiani, & principium vite spiritualis. Diabolus ministerio quorundam Casuistarum diffeminavit ac divulgavit sequentes scandalosas propositiones.

An peccet mortaliter, qui actum dilectionis Dei semel tantum in vita elicere, condemnare non audeamus. Probabile est, non singulis quidem rigore quinquagesimo per se obligare praecipuum charitatis erga Deum.

Tunc solum obligat, quando tenemur justificari, & non habemus aliam viam, qua justificari possimus. Tunc homo non tenetur amare neque in principio, neque in deservu vite suae Morali.

Tres priores ex recentibus propositionibus condemnatae ac vetita fuerunt, saltem ut scandalose & perniciose in praxi, ob Innocentio XI. die 2. Martii an. 1679. quartam vero haereticam declaravit, & ut talem damnavit Alexander VIII. illius Successor, die 24. Augusti, an. 1690.

P. Alexander in sua Morali Theologia regulam statuit memoratis perniciosis erroribus & diametro oppositam. Divini amoris actum, inquit ille, non semel tantum in vita, neque tunc solum cum debet homo justificari, sed saepius, imo quam frequentissime potest, exercere tenetur. [7]

Anonymus spirans minarum ac furoris contra regulam tam sanctam insurgit, & cum neque Scripturis, quae charitatem ubique docent, & damnant cupiditatem, neque traditione, neque validis rationum momentis valeat eam impugnare, ad impossuras se convertit. „ Agitur, inquit ille [8] de gravissima obligatione, & sub poena lethalis culpa; videlicet, quod si postum intra novis hora spatium elicere viginti actus dilectionis; & non nisi undeviginti eliciam; lethalis peccati reus sum, quia praecipuum dilectionis Dei me obligat ad actus dilectionis quam frequentissime elicandos. “

Talis porro non est doctrina P. Alexandri, nec quae recitata fuerunt, illius verba sunt. Non docet ipse, praecipuum dilectionis Dei obligare semper, & pro semper ad elicandos amoris actus, quemadmodum Anonymus falso asserit. Non docet ipse, hominem toties hoc praecipuum violare, ac peccare lethaleriter, quoties potest actum dilectionis elicere, & non elicit; sed ait solummodo, teneri nos ex justitia ac gratitudine diligenter inquirere momenta ac occasiones diligendi Deum, quia omnia ab eo recipimus, quia cor nostrum pro solo Deo conditum est, quia ideo nos creavit Deus, ut cultum, honorem ac obsequium ei praestaremus, & cultus iste in dilectione praecipue consistit. Non colitur ille nisi amando, inquit S. Augustinus. [9] Debemus toto Morali vite curam curam Deum diligere, non otioso amore, sed amore qui operetur non solum per exercitium aliarum virtutum, & adimplendo cetera mandata, sed elicendo quam frequentissime charitatis actus. Non debemus just esse simpliciter, sed debemus cre-scere, & semper proficere in justitia Christiana & charitate, & professus iste fieri debet frequentioribus actibus amoris Dei. Charitas est plenitudo legis. „ Charitas inchoata est inchoata justitia; charitas proficiens est proficiens justitia; magna charitas est magna justitia; perfecta charitas est perfecta justitia. “ inquit S. Augustinus. [10] Modus diligendi Deum, sine modo diligere. [11] Modus diligendi Deum, in hoc insuper consistit, quod in terra id faciamus, quod aeternum in caelis facere debemus. Quoniam humana fragilitas, & vite nostra necessitates non solum nos permanere in perpetuo exercitio dilectionis Dei, debemus quam frequentissime possimus amoris actus elicere. Hac propositio indefinita P. Alexandri nec numerum actuum amoris Dei designat, nec tempus determinatum. Non asserit, teneri nos actus amoris elicere

(1) Pag. 32. (2) Cantic. 8. 1. (3) S. Bernard. in Sermon. de B.V. Assumpt. (4) S. Auguſt. lib. de Sancta Virgine. (5) S. Bern. Sermon. de Nativ. B.V. (6) S. Augustinus. (7) Tom. 9. c. 21. art. 10. Reg. 7. p. 263. (8) P. 33. (9) S. Aug. lib. de Doctr. Chriſt. c. 22. (10) Lib. de nat. & grat. e. ult. (11) S. Bern. Tract. de Deo diligendo.

ere singulis diei horis, & id non prestare, esse peccatum mortale. Quando ergo aliquam personam ob maxima beneficia deinde sumus, & vere eam diligimus, quancunque possumus pro eadem facere debemus, & in quancunque occasione amicissime signa eidem exhibere, cum officium id sit gratitudinis. Ex hoc autem non sequitur, nos graviter offensus hanc personam quousque ad nos praestamus, nisi possumus, si non agatur de re maximi momenti; sed est tantummodo signum minoris amicitiae, & imperfectae gratitudinis. Deo debitor sumus omnium que habemus in ordine naturae tum gratia: Ab eo quidem constituti sumus, ille nos constituit, nos redemuit, gratias semper largitur, & aeternam nostram felicitatem in fruitione sui ipsius nobis reservavit, si eum diligemus, prout debemus, at tua corde, ex tota anima, & totis viribus. Ad diligente Deum ex toto corde & totis viribus qui non elicit amoris actus quam frequentissime potest? Verum quidem est, non posse nos pertingere ad perfectionem huiusmodi in hac vita mortali; hoc mandatum, quod maximum est in lege, non nisi in Coelis perfecte adimplere nobis possibile erit, quando scilicet omnino soluti erimas a lege que est in membris nostris, contraria legi mentis nostrae, a lege, que aggravat condita nostra, & remittit dilectionem nostram erga Deum. Hoc autem non impedit, quominus perfectus hic amor nobis praecipiat, ut docet S. Augustinus. [1] Cum ergo nos praecipitur homini ista perfectio, quancunque in hac vita nemo habeat? Non enim recte curatur, si quo credendum est, nescitur. Quomodo autem scietur, si nullis preceptis ostendatur? Sic igitur curramus, ut accipiamus bravium. [2] Nam omnes qui recte currunt, primum hoc reportant. Curramus credendo, sperando, Deum desiderando, erogando, elemosynam, ex corde ac libenter dimittendo in iustis, Deum deprecando, ut vires nobis largiatur, ad felicitatem perfectionem nostram cursum: Et sic audiamus precepta perfectionis, ne curvere negligamus ad plenitudinem charitatis. Potestne quis abique temeritatis nota afferre, hanc doctrinam in desperationem conicere? ad gravem redire non posse? esse plus equo rigidiorum? Revera quid facilius, quam diligere Deum, qui infinitis doctis nostrum invitat amorem, & gratias confert necessarias ad eum diligendum? Quid dulcius quam amare Deum summe amabilem, qui ineffabili dulcedine perfundit corda diligentium se? Ipsius jugum suave est, & onus leve. Simile est jugum Damini alii avium, quibus sursum elevatur, non onerantur. Non sarcina onerati, sed alia volatavi. (3) Si diligenti cuncta facilia sunt, amor Dei nonnisi vis videri potest difficilis, quibus experientia non constat quid sit diligere. Si affectus dilectionis Dei non elicimus quam frequentissime possumus, ploremsus miseri, quod cum non diligimus prout debemus. Ingradiamur sacramentum Cor Jesu, ut cor nostrum accendamus hoc divino igne, quem venit ille mittere in terram, & quo vult omnes non ardere. Haec porro via est proficiendi in dilectione Dei: nam ille multum proficit in justitia, multum in hac vita ille proficit, qui quam longe fit a perfectione justitiae, proficiendo cognovit. (4) Doctrina est S. Augustini.

Illustrissimus Archiepiscopus, qui S. Augustini doctrinam optime callet, iudicet, si habet, quantum hac propositio Anonymi distet a praesata doctrina S. Augustini.

(3) Afferre, quod homo tenetur elicere altius dilectionis Dei quam frequentissime potest, est doctrina que in desperationem conicit.

CAPUT XVI.

Sola charitate corda nostra ab amore Creaturarum abstrahuntur, & ad Deum eriguntur.

Alexander differendo de dispositionibus, quibus huic adorabili Sacrificio interessentes, praesertim Dominicus ac felix diebus, debere propriam intentionem consociare intentioni Sacerdotis, & cum eodem, modo ipsi proprio, offerre Sacrosanctum Sacramentum, & ut recte ac prout oportet huic obligationi satisfaciant, debere seipsos offerre Deo. Insuper docet, hanc peculiarem obligationem non futu-

(1) Lib. de perfect. justitia, c. 8. (2) I. Cor. 9. 24. (3) S. Augustinus. (4) Lib. de Spir. & lit. c. 33. (5) Propositio Anonymi p. 36. (6) Tom. 9. p. 651. (7) Pag. 34. (8) Enarrat. in Psalm. 126. (9) Psalm. 85. (10) I. Tim. 3. 15. (11) I. Tom. 3. 15. (12) I. Cor. 16. 24. (13) Luc. 7. 47.

ram ipsi Deo gratiam, sed e contra futuram injuriam, eundem & molestam, neque divinae ultionis esse. Sub futuram esse, nisi dimittat affectum ad mortalia, & voluntatem quamprimam peccandi, nisi induant spiritum poenitentiae, & incipiunt diligere Deum; nam affatus ad peccatum mortale nequit longe repellit a corde hominis, nisi per dilectionem Dei saltem inchoatam. (6) Sola charitate corda nostra ad Deum eriguntur. Mentitur Deo, coram Deo, celsa, qui huic obligationi non facit fatis. Nam quando Sacrosus nos monet sursum elevare corda nostra, sursum corda, & nos respondemus, corda nostra ad Deum esse jam elevata; hinc inde ad Deum, nam ad huc terrenis rebus adheremus, & opprimimus pendere nostram iniquitatem ac passionem. Anonymus in modo vulturigi, cum nullo valido rationis momento valeat principia adeo inconcussa imaginare. Hoc pacto, inquit ille, (7) ad nihilum redigatur spes, qua anima erigitur ad Deum, tamquam ad auctorem omnium suorum bonorum. Verum utique est, spem hominis animum ad Deum suo modo erigere; ad id imperfecte praestat, si informis sit, videlicet, ut loquuntur Theologi, charitate destituta. Qui degit in peccato mortali, & paratus est iterum peccare cum sese aliqua obulerit occasio, concubinariis, qui ultionis avidus est, & quamprimam poterit in hostem suum irrure vult, & paratus est nunquam ei ignoscere; isti profecto spem nonnumquam amiserunt, sicuti neque fidem. Nihilominus equis dicere poterit, eorum cor a creaturis abstrahitur esse, & a crimine, neque ad Deum erectum? Si id est, impiorum cor poterit erigi ac Deo conjungi quo tempore corpus omnibus immunditibus commaculatur; erunt membra Christi secundum spiritum, quo tempore sunt membra meretricis secundum carnem. Id porro inter caetera deliramenta & errores nefarii Molinos ac Quietistarum non ultimum locum tenet, profectumque fuit ab Innocentio XI. & ab universali Ecclesia. In precipitum, in quod se projecit Anonymus, & in quod prava ejus doctrina potest alios dejicere.

Verum propositio P. Alexandri roboratur auctoritate SS. Patrum, & praesertim S. Augustini, qui merito appellari potest Doctus charitatis. Amando Deum, ascendit, inquit ille; (8) amando fructum, tradit. Letificat animam servi tui, inquit Propheta, (9) quoniam ad te, Domine, animam meam levavi. Rele (Christus Dominus) animam meam levavi, ut sursum cor habent. Audiamus ergo, & faciamus. Levato ad illum quod malo est in terra: tibi non parefecit cor, si levetur ad Deum. Fructum si haberes in inferioribus, ut non parefecerit levatur ad superiora. Fructum mutare locum, & cor permittit in terra purefecit? Fructum levatur in superiora, cor levo in caelum. Et tunc, inquit, possidit Qui finis, que machina, que scela operis sui? Gratia affectus sui: ier tuum, voluntas tua est. Amando ascendit, negligens descendit. Stans in terra, in caelo, si diligit Deum. Non enim sic levatur cor, quomodo levatur corpus. Corpus, ut levetur, locum mutat; cor, ut levetur, voluntatem mutat. Cor ipsius ad Deum erigit & levatur nequit nisi per mutationem voluntatis; erga solo Dei amore corda nostra ad Deum eriguntur.

CAPUT XVII.

De necessitate amoris Dei ad tollendam omnino affectionem ad peccatum mortale.

Cor hominis nequit duplici amore comprehenditur, amore scilicet creaturae, in qua suum ultimum finem constituit, & amore Creatoris quem suum omnia bona creata diligit. Primus amor appellatur cupiditas, secundus vocatur charitas. Nolite diligere mundum, neque ea que in mundo sunt, inquit S. Joannes Apostolus. (10) Si quis diligit mundum, amor Patris non est in eo. Qui non diligit, manet in morte. (11) Cognovimus charitatem Dei, & omnis qui diligit, natus est ex Deo, & qui non diligit, non novit Deum. Si quis non amat Dominum nostrum Jesum Christum, sit anathema, inquit Apostolus, (12) Propter quod dico tibi, sic Christus passum est, ut alioquin de peccatrice matiere verba faceret, (13) Remittatur ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Cui autem minus dimittitur, minus diligit. Ex quo sequitur, ei qui non diligit, peccata non dimitti. Conversio est cordis imitatio,

tatio, per quam impulsus a creatura abstrahitur, & convertitur ad creatorem, & immutatio isthac haberi nequit abique vero amore Dei, saltem inchoato. P. Alexander hanc veritatem exponit sequentibus verbis.

Peccati libali affectus sola charitate, saltem inchoata excluditur. (1)

Anonymus per summam auidaciam ac temeritatem audeat afferre, allata verba P. Alexandri proferere suam putantque doctrinam Lutheri circa timorem poenitentiae, per quem peccator constituitur hypocrita.

Verum Anonymus non percipit verum sensum questionis. P. Alexander, omnesque Catholici damnant hanc errorem Lutheri, cum Concilio Tridentino. (2)

Docent itaque, timorem poenitentiae bonum esse ad salutem, attritionem, que communiter concepitur ex turpitudine peccati confessionem, vel ex gehenna, & poenitentiae metu, sed voluntatem peccandi excludat eum poenitentiae metu, non solum non facere hominem hypocritam, & magis peccatorem; verum etiam Dei donum esse, & Spiritus Sancti impulsio, non adhuc quidem subactantis, sed tantum moventis, quo poenitentiae viam sibi ad justitiam parat. Et quoniam haec attritio sine Sacramento poenitentiae per se ad justificationem reducere peccatorem nequeat; tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento poenitentiae impetrandam disponit. Verba sunt Tridentini, quibus P. Alexander probavit sequentem propositionem, quam tradidit cum disputaret de Poenitentia. (3) Attritio ex turpitudine peccati confiteratione, vel ex gehenna, & poenitentiae metu concepta, vitiosa est, & ad justificationem disponit. Aeneam frontem habet oportet qui Catholicum Doctorem reclarguit tamquam faventem errori Lutheri, cum e contra praesatum errorem expresse damnat, & totis viribus impugnet.

Quia vero Attritio peccatorem non disponit ad recipiendam gratiam in ipso etiam Sacramento Poenitentiae, nisi vera sit & sincera, & nisi excludat peccandi voluntatem; si voluntatem peccandi excludat; hinc manifestum est, Attritionem fervilem non excludere semper hanc voluntatem, & non tollere omnino affectum ad peccatum mortale. Reservatum id est dilectioni Dei. Hinc est, quod sapientiores Theologi tenent, Contritionem imperfectam, qua communiter appellatur Attritio, non sufficere ad impii justificationem etiam in ipso Sacramento poenitentiae, nisi includat amorem Dei verum ac sincerum; Et metum poenitentiae gehennae, etsi bonus ac utilis sit, satis de se non esse, ut peccator Dei gratiam acquirat, nisi adiunctum habeat amorem Dei saltem inchoatum.

Eti Tridentinum (4) nullam hanc super questionem emisit decisionem, nihilominus huic sententiae faveret cum declarat, debere impii, ut se vite disponat ad justificationem gratiam, incipere Deum tamquam omnis justificationis gratiam, & odio habere peccatum qui iustitiae fontem diligit, & odio habere peccatum qui iustitiae fontem diligit, & proponere novae vite inchoationem, nec non observantiam omnium divinatorum mandatorum, & ad Deum ex toto corde se convertere. Nam haec omnia praestari nequeunt sine dilectione Dei. Anima nostra nonnisi amore ad aliquod obiectum sese convertit, eique adheret: idque constat vel ex ipso modo patransi peccata, cum haec inordinatio non contingat, nisi quia plus Creaturam diligit, quam Deum; ad quem proinde converti nequit nisi eum diligit plus quam caeteras Creaturas. Metus servilis poenitentiae gehennae, cum quo non conjugitur amor Dei, in causa est cur extrinsecus abstinemus a peccato, at non tollit nec destruit affectum ad peccatum. Innuitur, inquit S. Augustinus, (5) putat videri se esse peccati, qui parva timore non peccat, quia etsi foris non agitur negotium male cupiditatis, ipsa tamen mala cupiditas intus est hostis. Et quis coram Deo innocens invenitur, qui vult fieri quod veretur, si subtrahat quod timetur? Inimicus ergo justitiae, qui timeat timere non peccat; amicus autem erit si quis amore non peccet. Tunc enim vero timebit peccare. Nam qui gehennam metuit, non peccare metuit, sed avertere; peccare autem metuit, qui peccatum ipsum sicut gehennam videt. Tantum porro quousque peccatum odit, quantum iustitiam diligit, quod non poterit lege torrente per litteram, sed spiritu sanante per gratiam. Idipsum dicendum est de peccato, a quo quis abstinere metu poenitentiae, ac de veneno quorundam animalium, quae hyemis tempore ob nimium frigoris rigorem immobilia evadunt tamquam lapides, ita ut vel ipsi pueri valeant eis manari, quin ullum modum iudicium sensus.

Nat. Alex. Opusc.

(1) Tom. 9. p. 821. (2) Sess. 14. c. 4. (3) Tom. 4. c. 4. art. 3. prop. 5. p. 138. (4) Sess. 6. cap. 6. & Sess. 14. c. 4. (5) Epist. 145. alias 144. (6) S. Augustinus, serm. 25. in Psalm. 118. (7) S. Augustinus, serm. 179. alias 79. de Verbis Apostolorum c. 8. (8) Tom. 4. c. 4. art. 3. prop. 7. (9) Canon Relect. 5. de panis. Suarez in 3. p. quest. 90. Diffus. 15. sect. 4. n. 17. Sanchez in Somma lib. 1. c. 19. n. 34. Betan. Tracl. 1. c. 4. quest. 9. de bonis & malis human. act. Gamaed. de panis. c. 8.

ac vite; priores autem vires reserunt lapsa frigore, & mortalia vulnera, aequae ac aeternae, inlingunt. Idipsum evenit quando quis a peccato abstinere gehennae metu, qui in corde vices agit frigoris & glaciae.

Quis enim peccandi volentur, inquit S. Augustinus, (6) qui tunc apparet in opere, quando spiritum respondent. Cuius vera poena creditur scelerata, latenter vivit, vixit vitat; quia non spiritaliter delictatur eius bono, sed carnaliter vitat moliam quod vitatur. Qui non peccat metu poenitentiae, similis est lupus, qui venit ad ovile ovium, ut invadat, & devoret ovem: verum quia vigilat pastores latrantque canes, nihil potest, nos affert; non occidit. Nimquid lupus mutavit naturam, quia oves non tulit? Minime gentium. Nonquid quia oves non tulit, ideo lupus venit & ovis redit? Lupus venit fremens, redit tremens; lupus est tamen & fremens & tremens. (7) Si timore gehennae non facis malum, est quidem in te fides, quia credis futurum Deum esse iudicium. Gaudet sibi tunc, sed adhuc timor multum tuum. Certissima ergo veritas est, iuxta principia S. Augustini, affectum ad mortale peccatum non exulare a corde humano, & non esse omnino ablatum per solam metum poenitentiae gehennae, abique amore Dei saltem inchoato.

Tenenet id sapientiores Ecclesiae Theologi, quos auctoritate sua tuentur plures proxime clasporum saeculorum Sancti, qui sequuntur sunt doctrinam veterum Patrum, S. Thomae videlicet, S. Raymond, S. Antonii, S. Bernardini Senensis, Venerabilis Ludovici Grana, S. Thomae a Villanova, & S. Francisca Salefi, quorum verba exscriptit P. Alexander in suo Tractu de poenitentia. (8) Idipsum tradunt Petrus ac Dominicus Orto, celeberrimi Theologi ex Ordine Praedicatorum, qui in Concilio Tridentino praecelam nominis confirmationem sibi comparant, Andreas Vega, Jacobus Stella, & Joseph Anglus, ambo Theologi & Franciscanorum Familia, Estius ac Sylvius Doctores in Universitate Duacensi, Facultas Theologica Lovaniensis in solenni iudicio, quod haec super re protulit in favorum Parochorum Gandensium die 21. Maii an. 1662. quo declaravit: Hanc doctrinam esse sanam, veram, tutam, irreprehensibilem, & summa sollicitudine docendam ac predicandam esse fidelibus. P. Laynez Generalis Brepositus Societatis Jesu hanc sententiam propagavit una cum pluribus aliis Theologis in Concilio Tridentino, ut testatur Card. Pallavicinius in Concilio Concilii. Eandem doctrinam amplecti sunt Patres Edmundus, Augustinus, Maldonatus, Comitolus, & Julius Hayneure ex eadem Societate. Idipsum docent omnes fere Doctores Facultatis Theologiae Parisiensis. De mandato plurium Episcoporum eadem haec doctrina populus traditur, ut videre est in Rimali Aetrebateni an. 1582. Viennei an. 1584. Camurenfi an. 1581. Egalimeni an. 1582. Rheimensi typis dato an. 1676. de mandato Illustrissimi Mauritii de Tellier Archiepiscopi, primi Ducis ac Paris Galliae, Provisoris Sorbonicae, in Archiepiscopi Diocesis Senonensis an. 1669. Tornacensis, Rupellenfis, & Luconensis an. 1679. in Theologia Morali Gratianopolitana, quam Pastoralis sua Epistola approbavit Eminentissimus Gardin. Camutus, & in Opere Reverendissimi Patris Joannis Episcopi Gathoriensis, Vicarii Apostolici in Belgio, cui titulus Amos poenitentiae, incipito proprio Clero, & approbato a tribus Episcopis Galliae, & a decem Doctibus Sorbonicae. Anonymus non diceat audebit, omnes memoratas Ecclesias, viros Sanctos, eruditos Episcopos, celeberrimos Doctores tradere putam putantque doctrinam Lutheri? Non contemnet eodem pacto Illustrissimos Archiepiscopos Rothomagensem, qui eandem adhuc tenet sententiam, quom olim propugnavit in Sorbona die 13. Junii an. 1676. in hac Theol.; Attritio concepta ex solo metu poenitentiae non sufficit ad justificationem impii in Sacramento poenitentiae; & necessario includere debet amorem Dei verum ac sincerum, saltem inchoatum. Opinio de sufficientia Attritionis abique amore Dei, est inventum quorundam Theologorum proxime praeteriti temporis, & in praxi tuta non est iudicio etiam eorum qui primas tenent sedes inter illius opinionis patronos: (9) & Concilium Tridentinum non solum non faveret eorum opinioni, qui afferunt, Attritionem ex solo metu poenitentiae gehennae conceptam esse dispositionem proximam ac sufficientem ad gratiae consecutionem in Sacramento poenitentiae, quom olim videtur pro ea

C

solimomo stare sententia, que requirit amorem Dei, saltem inchoatum. Illustrius Benignus Hoffnerus Episcopus Meldensis, & Franciscus de Harlay Sanctae memoriae Archiepiscopus Parisiensis approbatur, propria etiam adjecta subscriptione, hanc Thesim, primus quidem tamquam Praesidens, alter vero tamquam Magnus Magister. Illustrius de Noailles Archiepiscopus Parisiensis eandem sententiam propugnavit in Sorbona dum adhuc erat in Licentia; & certus sum, eam sententiam suam non immutasse, quia tum doctrina, tum exemplo totus est ut in Dicepsi sibi commissis imperium dilectionis Dei quaquaversum extendat. Doctrina horum Praesulum ethno pura putaque doctrina Laubori? P. Alexander regere potest Anonymo id quod S. Augustinus dicebat Julianum Pelagianum, qui eum incubabat erroris Manichaeorum. Certe nonne cum quibus tuamatidicta sineam, certis cum quibus tibi se causa communit, quam nulla consideratione sobria pulsare calumnias, & expugnare conaris? Certe quam tibi perniciosum sit tam horribile crimen obijcere talibus, & quam tibi gloriosum quodlibet crimen audire eum talibus? Si certe, certe, & tandem tace, (1)

Anonymus nondum arma ponit, & ait, „ per spem nos diligere Deum aequae ac per charitatem, cum hoc tamen discrimine, quod per illum Deum diligimus, amore interestedo, tamquam nostrum summum bonum & solam nostram beatitudinem; & per istam illum diligimus amore benevolentiae, tamquam ens sumus perfectum, quod omnes affectus nostros sibi conciliat & attrahit. Igitur P. Alexander quando asserit, solam charitatem extinguere in nobis actum lem vitii amorem, declarat, ipsum amorem Dei, prout est nostra Beatitude summa, non posse destrui, te amorem peccati, & cor nostrum ab illo avellere. Ex quo manifeste sequitur, quod impius, quo magis salutem suam desiderat, est malis hypocrita. Quem quidem errorem pejorem esse errore Lutheri, nemo poterit inficiari.

Nemo profecto adeo stulte, ut Anonymus, potest ratiocinari; siquidem ipsas loquendi formulas ignorat. Si primum in Catechismo interrogos, nielus respondebit; nam si ab eo petas, *quamquam sit virtus, cujus ope diligimus Deum*, illico reponet, esse Charitatem: Anonymus e contra asserit esse Spem. Si id verum sit, jam nec lethalis culpa poterit impellere quominus diligamus Deum; & exinde sequetur, gratiam & justitiam christianam amitti non posse nisi per solam desperationem. Vides modo, quomodo Anonymus sensum sine sensu errorem Calvinistarum adoptet. Ex ejus doctrina confitens erit, quod ille, qui corpus sum impudicitia commaculat, amorem Dei custodit, dummodo in ipsum speret; quod illius cor peccato non adhaerit eodem proforsus tempore quo peccat; quod superior animi sui pars non communicabit cum inordinatis affectibus partibus inferioribus, donec aliqua spes in ea superet. Nemo ignorat hunc errorem unum esse ex primariis erroribus Quietismi, & principium omnium abominacionum recentiorum Gnosticorum, scilicet Sectarum Michaelis de Molinos. Amor Dei, prout est fons totius justitiae & summa nostra Beatitude, potest quidem affectum peccati delere, & hominis cor ab eo evellere; at amor ille non est actus spei, sed est actus charitatis: hinc improprie appellatur amor interestedus. Diligere Deum, quia erit aeterna nostra beatitudo, est diligere Deum super omnia, & amore pralationis, amore casto & gratis. Diligere Deum amore interestedo, est eum diligere intuitu & spe alterius boni praeter ipsum Deum, ut scilicet divitias, honores, temporalia commoda nobis largiatur. At diligere Deum gratia & modo solius Charitatis proprio. Docet id S. Augustinus exponendo hae verba Prophetae: (2) *Quid enim mirum est in caelo, & a te quid visis super terram? Deus condidit mei, & pars mea Deus in aeternum.* En id quod appellatur cor castum, inquit laudatus S. Doctor: (3) *Castum est cor castum; gratis jam amat Deus, non ab illo petit aliud premium.* Qui ab illo petit aliud aliud bonum, & hujuse alterius boni intuitu Deo famulari vult, plaris profecto hoc bonum facit, quam ipsum Deum, a quo praedictum bonum sperat. *Quid ergo? Nihil premium Dei. Nihil praeter ipsum, premium Dei; ipse Deus est.* Hoc amat, hoc diligit: si aliquid dilexerit, non erit castus amor. Hoc incensus amore ajebat David: (4) *Inclinavi cor meum ad faciendas justificationes tuas in aeternum propter retributionem.* Retributio, inquit S. Augustinus, quam David sibi propo-

nit, est ipse Deus. *Ubi in aeternum diligit, in aeternum mereatur habere quod diligit.* (5) Idem David, qui vir erat secundum cor Dei, alio loco dicit: *Voluntarie sacrificabo tibi, Coram te, non sacrificio animalium, sed sacrificio laudis.* Quomodo erit voluntarium? quia gratis amo casto, amore cum quem laudo. *Gratis amo,* inquit S. Augustinus, (6) *quod laudo Deum, & in ipsa laude gaudeo, ... Laudatur voluntate, amatur charitate; gratulatur si quod amatur & quod laudatur. Quid est gratulatur? Ipse propter se, non propter aliud. Si enim laudas Deum, ut derisibi aliquid aliud, jam non gratis amas Deum. Erubescens si te uxor tua propter divitias amaret; & forte si tibi paupertas accideret, de adulterio cogitaret. Cum ergo te a conjugio gratis amari velis: tu Deum propter aliud amabis? Quod premium accipietur es a Deo, o Avarus! non tibi terram, sed sepelium servat qui fecit caelum & terram.*

Amat igitur Deum amore puro & gratis juxta principia S. Augustini, qui eum diligit tamquam summam suam beatitudinem. Diligite Deum puro & casto amore. Cor castum non est, ejus amor non est perfecte purus, si Deo famulari propter mercedem. *Ecquid igitur? Nulla merces retribuit nobis Deo interventibus? Utique; sed ipse Deus erit merces nostra, quia videmus eum suum esse. (7) Audi quid Christus eis dicit eos diligit: Qui habet operata mea, & servus est, ille est qui diligit me. Qui autem diligit me, diligetur a Patre meo, & ego diligam eum, & manserit ei meipsum.* (8) Si non amat, inquit S. Augustinus, (9) parum est. Si amat, si sapienter, si gratis colit eum, a quo gratis impetio ei, & in quantum habet cor desiderio ejus; non exira eum aliquid ab eo querre: ipse tibi sufficit. Finem dicendi nunquam facerem, si omnia proferre vellem, quod S. Augustinus, alique Ecclesiae Patres hae super te tradiderunt.

Impius, qui salutem suam desiderat, non est ito hypocrita; verum hae desideria non sufficient ad suam justificationem, nisi couplerentur cum dilectione Dei. Desideria salutis sunt dispositiones remotae ad impiorum conversionem. Desiderium gratiae est initium gratiae, est effectus minoris illius gratiae, quam Theologia appellat sufficientem, cum qua peccator ad Deum nunquam convertitur, & ad Deum nunquam redit, nisi cum attrahat Deus validiori auxilio gratiae victricis, & validissimo ac invincibili impulsu agit super ejus voluntatem, quo eum determinat ad amorem justitiae. *Paru sanisati, velle sanari, fuit.* (10)

Hinc est quod ipse Christus Dominus Paraliticum sic alloquitur: *Vis sanus fieri? (11) Innumeris profecto aeterno igne cruciabentur, qui salutem peroptant aeternam. Hoc desiderium est inutile nisi sit efficax, & nisi conjunctum sit cum oculo ac detestatione peccati prout est offensa Dei, eique summe displicet, & nisi hoc desiderium ad novam vitam inchoationem nos determinet.* Afferere, quod Deum diligimus tamquam summum nostrum bonum per spem, & non per charitatem, idem proforsus est ac simul confundere actus harum duarum virtutum theologicarum; & qui id asserit, se omnium cachinnis exponit, aequae ac si diceret, non oculis audit re, & auribus videre. Anonymus quid dicit ignorat, cum ait, hanc doctrinam sapere Janfeninum. Veri Discipuli S. Augustini, qui rejiciunt ac impugnant omnes propositiones Janfenii Episcopi Iprensis & Michaelis Bai, docent juxta principia praelaudati praclarissimi Doctoris, solam Dei dilectionem posse omnino destruire affectum peccati mortalis. Plura addere hae de re opus non est.

Videat modo Illustrius Archiepiscopus, num sequentes Anonymi propositiones censura debeant inuri. (12) *Afferere, quod sola Charitas, saltem inchoata, potest auferre a corde hominis affectum ad peccatum mortale, est pura putaque doctrina Lauberi.* Per Spem Deum diligimus aequae ac per Charitatem. Qui oppositum tuetur, est Janfenius.

CAPUT XVIII.

De Aequivocationibus & Restrictionibus mentalibus.

SCIENTI aequivocationes ac restrictiones mentales frequentissimi usum sunt in mundo corrupto, hinc omnes qui genio sane indulgent per laxiorem & accommodatissimi Moralem, toti sunt ut eas a culpa excusent. Verum Filii lucis ac veritatis, qui sunt minus

(1) Lib. 1. contra Julian. c. 4. (2) Psalm. 72. (3) Enar. in Ps. 72. (4) Psalm. 118. 112. (5) Ser. 23. in Psalm. (6) Enar. in Psalm. 53. (7) I. Joan. 3. 2. (8) Joan. 14. 21. (9) Enar. in Psalm. 38. (10) Seneca. (11) Joan. 5. 6. (12) Propositiones Anonymi.

prudentes secundum carnem, quam filii saeculi, docent, istum aequivocationem ac restrictionem mentalem esse illicitam. *Namquam errari ratio existimo, inquit S. Augustinus, (1) quam cum in amore nimio veritatis, & rejectione nimis falsitatis errant. Qui enim severo reprehendant, hoc vitium dicunt esse. Ipsa autem veritas fuisse adducit, Nondum est satis. Gloriosus igitur est excessus P. Alexandri in impugnatione Aequivocationum ac restrictionum mentalium, quia excessus iste maneat ex ejus amore veritatis & odio mendacii. Verum nec in hac materia, sicuti nec in aliis Christiana Moralibus partibus plus aequo rigidior est P. Alexander, quoniam Regulas suas ex Sacris Scripturis depromptit, & e Sanctis Patribus. Duodecima regula, quam statuit circa juramenta & perjuria, ita se habet.*

(2) *Hoffes etiam publico detestatio juramento & mentali restrictione fallere non liceo. Qui id fecerit, vel tentaverit, lethalis perjurii reus est.*

Hae decimo P. Alexandri fundatur in Sacra Scriptura & in autoritate SS. Patrum, praesertim S. Augustini, S. Prosperti, doctissimi Archiepiscopi Ferrandi Carthaginensis in sua Epistola ad Comitem Reginsonem, S. Gregorii Magni, Concilii cupudiani Gallicani celebrati Innocentii XI. Dilectissimi Lucionem an. 909. & Decreti Innocentii XI. Sanctae Memoriae, qui inter ceteras damnatas tamquam hereticas, & in praxi periculosas sequentes propositiones, adiecta poenae excommunicationis reservata Sanctae Sedis contra illos qui eas tuerentur, aut in publicis vel privatis concertacionibus de illis agunt, nisi agant ut impugnent.

Si quis voluerit, vel coram alio, sine interrogatu, sine propria sponte, sine retractionis causa, sine quocumque alio sine jure, se non fecisse aliquid quod revertitur, intelligendo infra se aliquid aliquid quod non fecit, vel aliam rem ad ea in qua fecit, vel quodvis aliud additum verum, vetera non munitur, nec est perjurus.

Causa justa attendi his ambiguitatibus est, quoties id necessarium aut utile est ad salutem corporis, honorem, vel famulatae tuendae, vel ad quietandam alium virtutis actionem: ut in veritate occultatio consuetur tunc expedit, & licita.

Inter propositiones, quas Ecclesia proscriptit. Regula P. Alexandri est directe impugnat. Anonymus querit somnolentia Regulae, qui tamen perspicuus est, nec nisi exactioris mentis homo nequit eum percipere. Verum opus non est ad eum querere quid significare velit, cum nullo negotio competitur fit ei cordi esse e cineribus excitare errores ab Innocentio XI. proscriptos circa restrictiones mentales & aequivaciones. Credidit ipse posse se omnibus sicum facere, & illudere omnibus istum libellum legentibus, hae figura, quam non Rethoris non esse, sed Rethorici diceret. *Nisi dicam, inquit ille, de doctrina P. Alexandri circa aequivaciones: ab aequivocatione longe magis quam ipse abhorret. In eo verum summa posita est, quod aequivocatio eo pacto impugnetur, ut non proponatur mendacium ex nullo arduo illud proficiendum. Quia sibi vult hae indigesta verborum congeries? Appropiat ne mendacium qui impugnat & execratur non solum apertissima ipsa mendacia, sed etiam aequivaciones & restrictiones mentales? Si Anonymus magis quam P. Alexander abhorret a mendacii, cur inturgit tam acriter contra regulam mendacii, & diametere oppositam & mendacia vult oppugnatem? Cur asserit ipse licere jurare falsum, dummodo qui jurat, aliud infra se intelligat diversum ab eo quod prout per aequivocationem? Si Anonymus ejusque Confratres tanto odio prosequuntur aequivaciones & restrictiones mentales, cur Auditor Responsionis ad Litteras Provinciales & ad Colloquia Cleandri & Euloxii peculiari Dissertatione eorum defensionem suscepit? Cur eorum usum accesserit a coelo? Cur totis viribus, omnibusque Rethoricis suis nervis conatus est persuadere, Sanctos veteris Novique Testamenti, Angelos & ipsum etiam Christum Dominum aequivaciones ac restrictiones mentales usurpasse? Cur resurgeti redas ac veras Patrum Ecclesiae, & praesertim S. Augustini, interpretationes illorum textuum, quibus abutebantur Priscillianistae alique hujuse furtus mendacii Patrum, ut suos errores confirmarent, ac tuerentur? Cur non distinguit inter metaphoricas loquenti formulas, allegorias, sermones figuratum valde obiectos quibus Christus Dominus, & Sancti quaque usi sunt, & restrictiones mentales ac aequivaciones? Cur contendit, Filium Dei, qui est*

suprema ac aeterna veritas, quique in mundum venit ut testimonium perhiberet de veritate, docuisse homines artem mentiendi & occultandi veritatem aequivacionibus ac mentalibus restrictionibus? Cur irrita veritas contra P. Alexandrum, qui solus hostes veritatis impugnavit, & ne unum quidem citavit illorum Gallicarum, quorum defensionem Andor Colloquio cum suscepit? Si P. Alexander vel minus vel in cortice tantum Sacras Litteras perlegisset, forsitan a refo transite aliquantisper declinasset; sed cum diligenter & accurate perpendit omnia Scripturarum loca, in quibus mendacium & duplicitas damnatur; cum attente consideraverit, aequivaciones ac restrictiones mentales esse palliata mendacia, quoniam qui illis utuntur, tegunt cogitationes suas & id quod habent in mente, & abutuntur institutione verborum, quae non ideo nobis concessit Deus ut illis colloquentes nobiscum deciperemus, sed ut ejus laudes celebraremus, & verborum ope vitae civilis commercium confiteret ac perduraret; cum tandem cognoverit, mutacionem vocum malitia hominum inductam, ad contenta crimina, non immutatae orum malitiam, (3) recte inde deduxit, tum Sacras Litteras, tum Traditionem cum damnant mendacium, absolute damnare ipsum etiam usum aequivacionum ac restrictionum mentalium. Si Auditor Responsionis ad litteras Provinciales & aequivacionibus magis abhorruisset quam P. Alexander, nunquam illarum patrocinium suscepisset, & veritas fuisset excommunicationem reservatam Sanctae Sedis, quam Innocentius XI. tulit contra eos qui tuerentur Doctrinam adeo perniciosam ac scandalosam, ut verbis uti praelaudati Pontificis; nec unquam character iterum cudi sua Collegia, quae de mandato Illustrius Francisci de Harlay Archiepiscopi Parisiensis cujus vigilantia in custodiendo deposito sana Doctrina commendati satis non potest, suppressa fuerunt, & quae ipsi Superiores praefati Auditoris tenebris obvolvunt, ne incurerent Censuram, quam praelaudatus Archiepiscopus contra ea tulisset.

Exempla Sanctorum, quibus Anonymus fludet ab omni labe purgare aequivaciones & restrictiones mentales, ei nullatenus favent, & non sunt imitanda. Omnia Sanctorum facta non sunt sancta. Sola Virgo Maria ab omni etiam levissima veniali culpa fuit immunis. Alii omnes petere debent a Deo remissionem suorum peccatorum in Oratione Dominicana. Tum ferenti charitate, tum severiori ac diuturnae poenitentiae expiari ipsi poterunt leviora crimina ex fragilitate aut ex inconsiderantia perpetrata Divinam Legem consilere debemus, non hominum exempla, ad dispendendum num actio aliqua sit licita, vel vitiosa fit. Pecularia facta ex Vita Sanctorum quorumdam deponenda modo ad examen revocare opera pretium est, nisi ipsorum praesertim jam dudum P. Thomasiaus (4) in suo Tractu de veritate & mendacio, & argumentis exinde petitis satisfacisset. Nec in Coelo, nec in Schola Christi Domini originem aequivacionum ac restrictionum mentalium reperire possumus. Dama, qui est Pater mendacii, illarum est primus Auditor. Illis usus est ipse non solum in falsis Oraulis Ethnicorum, sed etiam ab ipsis Mundi exordiis in Paradiso terrestri, ut observat Rupertus Abbas: (5) Nam quando primis parentibus promittit quod non morentur edendo vetitum fructum, imo e contra eorum oculum statim aperientur, ea verba in diverso prout ille sentit ab eo, in quo intendebat quod acciperetur ab Adam & Eva. Sensus Demonis erat, quod non morentur morte corporis statim post eum fructu vetiti, & quod coram oculis aperirentur ut dignoscerent propriam ignominiam & confusionem; e contra Adam & Eva crediderunt se tum mortem animae vitatoris, tum novam sapientiam acquiruturos.

Quod si circumstantiae adeo difficiles occurrunt in civili vita, ut nonnisi per aequivocationem aut per juramentum cum restrictione mentali vitari nequeant, non ideo tamen licent, nec permassa dici possunt juxta divinam legem. Si quis praefatas difficiles circumstantias vitare non possit, vel parentis aut propriam vitam, vel honorem aut bona aut secretum Principis conservare, vel hereticos detegere ac ad Catholicam Ecclesiam reducere, vel procurare Baptisum puro in vitae discrimine jam constituto, nisi corpus suum traderet impudicitiae, est nec licitum hoc medium adeo pravius ac impurum ad vitanda gravissima mala, vel ad procurandum aliquid bonum gravissimi etiam momenti? Castitatis amor hesitationi non relinquitur.

(1) Lib. de mendacia c. 1. (2) Tom. 9. c. 4. art. 3. Reg. 12. p. 678. (3) Nec honestas nominis maliitiam palliabit, nec vox poterit aboleri reatum: Innocent. III. Episc. ad Guannarianum Archiepiscopum. (4) Cap. 12. & 13. (5) Lib. 5. in Gen. c. 7.